

WESTPHALIA BARIŞ ANTLAŞMASI'YLA MODERN ULUSLARARASI SİSTEME GİRİŞ

Barış ÖZKAN*

Birinci Dünya Savaşı sonrasında kritik bir süreç geçiren Avrupalı devletler, modern uluslararası alanda bir disiplin, bir hâkim kuram olarak adlandırılmaları Soğuk Savaş Dönemi'ndeki realizm düşüncesi için önemli bir yer teşkil etmektedir. Realizmin bir ürünü olan modern uluslararası ilişkiler sistemi, Avrupa'da ortaya çıkan ve Avrupa dışına taşan Westphalia sisteminin meydana gelmesiyle taçlandırılmıştır. Bu taçlandırmaya ilişkin Avrupa tarihinde imzalanmış olan pek çok antlaşma vardır. Avrupa'da devletler sisteminin uluslararası bağlamda başlangıç tarihi 1648 Westphalia Barış Antlaşması'yla ön plana çıkmaktadır.

Geçmiş Avrupa tarihinde coğrafyalar sınırlı bir düzene sahip olmakla birlikte sömürgecilik de bölgesel açıdan farklı dönemsel evrimlere gitmiştir. Westphalia Antlaşması'ndan birden fazla antlaşmayı içinde bulunduran bir sözleşme niteliği taşıyıp, Kutsal Roma Cermen İmparatorluğu, Alman Prensleri, İspanya, Fransa, İsveç, Hollanda temsilcileri arasında imzalanmış ve 30 Yıl Savaşları'nın sonuçlanması durumunda anlaşılması bir tarihî nitelik taşıyan antlaşmadır. 30 yıl savaşlarıyla sahne alan Westphalia Antlaşması, Protestan ve Katoliklerin çekişmesiyle ortaya çıkan bir anlaşmazlığı, devletçi, ulusçu, egemenlik yanlısı bir tutumla bu olumsuzluk durumunu saf dışı bırakmıştır.

Dönemin yapısını analiz edecek olursak, bu antlaşma sayesinde çok fazla sayıda bağımsız egemen devletler aralarında siyasi, ekonomik, sosyal bir yapılanma oluşturmuşlardır. Bunun sebebi modern uluslararası sisteme geçiş yapmayı sağlayan Westphalia Barış Antlaşması'dır. Egemen devletler aralarında bir güç dengesi oluşturmuştur. Ülkeler birbiri arasında antlaşma ve barış yolunda ilerleyebilmiştir. Avrupalı devletler sistemin birbirine en yakın olduğu dönemdir. Ülkenin başındaki aristokratik sınıf siyasi ekonomik ve sosyal alanda birbirine benzemekteydiler. Konjonktürel özellikleri arasında, monark ya da otoriter rejimlerle yönetilen uluslararası sistemde hiyerarşik olarak ülkeler siyasal ve ekonomik anlamda güç arayışı içindedir. Bu açıdan 400 yıl önce imzalanmış bu antlaşma dünya çapında ses getirmiş ve egemen devlet anlayışının yerini bulmasına, merkezî gücün dengelenmesini sağlamıştır. Antlaşma sonrası devletler laik bir temel üzerine inşa edilmiş egemenlik esasına dayalı, uluslararası normları geliştirdiler. Çoklu kültürel devlet anlayışına sahip ülkelerde ise mezhep özgürlüğü bir hayli yayıldı. Sosyal haklar daha modern bir yapıya dönüşmüştür.

Bu antlaşma sayesinde ülkeler siyasi birimlerce dış politikalarında, ekonomilerini büyütme çabalarıyla değişime geleneksel bir hava katmış olup modern anlamda sınırlarını genişletmiştir.

* Trakya Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü İkinci Sınıf Öğrencisi